

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja 10. in 25. dne
vsakega mesca.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6.

Izdaja

Franc Ullreich, Dunaj.

Lastnik: Avstr. krščanska
tobačna delavska zveza.

Odgovorni urednik:
Mihael Moškerc.

Tisk Katoliške tiskarne v Ljubljani.

Št. 32.

V Ljubljani, dne 25. septembra 1918.

Leto XI.

Socialnodemokratična blamaža.

V dolgoletnih bojih s socialnimi demokrati smo se marsičemu privadili. Dovolj znano je, da se socialni demokrati niso vedno borili z najlepšim orožjem proti nam. Neresnice, potvoritve in obrekovanja je bilo glavno orožje, s katerim so se borili z nami. Pomagalo jim ni ničesar, dasi tudi člani socialnodemokratičnih organizacij v uporabi orožja proti nam niso nič bolj izbirali, kakor njih glasilo »Tabakarbeiter«. Edini uspeh, ki se je dosegel, je, da se je zastripilo razmerje med delavci, ki pripadajo različnim organizacijam. Dvomimo, če je to delavski stvari koristilo. Če tudi smo se navadili krepkih stvari, nas je pa le presenetilo, kar so si socialni demokrati dovolili v predzadnji avgustovi številki proti nam. To prostodušno pripoznamo, ker kaj takega nismo pričakovali. Še danes nam ni jasno, je li neumnost ali zlobnost narekovala okrožnico, ki jo je razposlal gospod Pattermann svojim zvestim s pozivom: »Zaupniki, poučujte tobačno delavstvo!« Posebne vrste narek se je naročal z okrožnico socialnim demokratičnim zapornikom.

Okrožnica je sestavljena v slogu petkrajcarskega romana. »Neumljivo je in vendar resnica,« tako se pričenjajo »Važna obvestila vsem.« »Krščanski zahtevajo, naj se zvišajo sedanje plače tobačnega delavstva.« Popolnoma v slogu roparske romantike se na to pripoveduje: »Poslušajte, tobačni delavci, kaj so krščanski delavci v odločilni uri zahtevali.« In nato se dokazuje s predlogom, katerega je stavil poslanec dr. Mataja, ki je ponatisnjen v zadnji naši številki, kako so se izdale koristi delavstva. Iz zahtev, katere navaja predlog, je letak izračunal, da dobiva zdaj delavec, če je samski, na leto plače 2536 K 80 v., po našem predlogu bi dobil 800 kron manj, ako bi pa imel tri otroke, bi dobival na leto 2205 K 60 v. manj. V letaku se trdi,

»da to niso nikake šale, češ da to stoji dobesedno v krščansko socialnem predlogu. Kje? Dalje: Pla čprofesionistov ni mogoče prilagoditi tarifu in pogodbam zasebne industrije, ker v mnogih krajih ni nobene zasebne industrije, tem manj pa še tarifnih pogodb (!). Da pa pretresa vse tobačne delavce in delavke huda mrzlica, se pripoveduje strašna povest, češ mi smo zahtevali, naj se starostne službene doklade nič več ne vračunavajo v provizijski temelj. Koncem koncev se ponavlja stara šala o 50 K izredne pomoči in o 10 K za vsakega otroka, katere smo zahtevali svojčas. Gospod Pattermann, ki je z »bratskim pozdravom« zapovedal svojim zvestim pristašem, naj to bero in s tem agitirajo, zagotavlja, da ni potrebno drugega dokazovanja za trditev, da krščanski socialci izdajajo tobačne delavce. Obljubil jim je pa, da se bo nadaljeval posebni užitek in piše: »Pajčovino slepljenja bomo še dalje odkrivali.« Gospod Pattermann je torej označil svoj lastni dušni proizvod s »pajčevino zavajanj« in v tem ima prav!

Kdor kakor gospod Pattermann stoji na čelu kaki organizaciji, bi moral znati brati. Tega pa gospod Pattermann, kakor se zdi, ne zna. Najpriprostejša delavka iz tobačne tvornice bi mu, če bi jo vprašal, kako sodi o predlogu, povedala, da ni predlog s sedanjimi draginjskimi dokladi in da daje načelnih navodil novi ureditvi delavnih pogojev po vojski. Za to se tudi niti z enim samim zlogom ne navaja kak znesek plače. Kdo li naj imenuje zdaj trdni znesek plače za čas po vojski? Ko se je vložil predlog, smo imeli stare krušne cene. Čez nekaj dni so se cene kruhu in moki znatno zvišale. Ne mislite li, gospod Pattermann, da se mora tako zvišanje cen upoštevati, kadar se določajo temeljne plače? Socialni demokrat moraš biti, če hočeš brati iz predloga, da zahteva, naj se znižajo sedanje plače; v duševnem oziru moraš pa biti voditelj socialno-demokratične strokovne organizacije, ker bi drugače ne bilo mogoče

tako napačno tolmačenje. Posebno se povdarja okolnost, da se je vložil predlog dne 22. julija, kar se je seveda zelo pretiravalo. Letak predstavlja vso zadevo tako, kakor da se je s tem poseglo v boj za zvišanje draginjskih doklad. Kaj takega se more seveda pripovedovati le takemu, ki je čisto neumen, ker komur so le nekoliko znani parlamentarni običaji, vé, da se predlog, če se vložil, nakaže odseku. Odsek določi o predlogu poročevalca. Poročevalec mora predložiti o predlogu poročilo, potem se šele razpravlja o njem itd. Pot je torej precej dolga in traja tudi v najboljših slučajih več mesecev. Bi li rad Pattermann komu natvezil, da bi bili o 22. julija vložnem predlogu lahko razpravljali še tisti dan ali v tem zasedanju poslaniške zbornice, ki se je zaključilo 27. julija?

Članom socialno-demokratične organizacije so torej natvezili velikega medveda.

In glavni udarec letaka! Delavec v oddelku »Allgemeine« dobi 800 K manj, če je samski, in 2205 K manj, če je oženjen. Kdor ne bo precej socialni demokrat, zanj ni pomoči več. Tistim, katerim razmere v tobačnih tvornicah niso znane, povemo tole: Predlog zahteva, naj se temeljna plača moškimi delavcem — mišljeni so najslabše plačani splošne manipulacije — v bodoče poviša radi boljše uvrstitve. Dzdaj so uvrščeni moški delavci od 5. plačilne vrste naprej. Njih temeljna plača je v I. plačilni stopnji določena in sicer je pobiljšana za približno 20 odstotkov. V bodoče naj se temeljna plača prve stopnje za okroglo 50 odstotkov poviša. Z drugimi besedami se to pravi: medtem ko so zdaj uvrščeni od 5. plačilne stopnje naprej, naj bi bili v bodoče uvrščeni od XI. plačilne stopnje naprej. Ker nam temeljna plača ni znana, ne moremo še reči, kako bo visoka plača potem. Gospod Pattermann pa ve, da bo dobival delavec zdaj nekaj tisoč kron manj. Tako poznanje stvarnega položaja bo gotovo vse delavstvo občudovalo.

»Krščanski socialci zahtevajo, naj se

starostne službene doklade nič več ne uračunavajo v provizijski temelj.« Strašno, kakšni ljudje so krščanski socialci! Gospod Pattermann, bi nam li ne povedali, kje je to zapisano? Službene starostne doklade so del plače, če se tudi izdajajo pod drugim naslovom. Dozdaj so se zaračunavale v pokojnino, kateri pametni človek si naj misli in naj zdaj zahteva, naj se več ne zaračunavajo? Da se v predlogu govori o letnem zaslužku popolno plačanega delavca dotične skupine, pojasnujemo gospodu Pattermannu, da se zgodi, ker delavke vsled daljše bolezni ali sicer znižane delovne moči ne dosežejo popolne v dotičnem oddelku navadne plače in lahko trpe pri svoji proviziji škodo. Zato se govori o »letnem zaslužku, popolnega delavca po razpredelnici«. Ali to zdaj, gospod Pattermann, umevate?

Koncem koncev še o zadevi pomoči 50 K, ki niso je svojčas zahtevali. Večkrat smo že pribili, da smo stavili svojčas to zahtevo, takrat, ko so dovolili železničarjem pomoč v tej visokosti, da takrat niso podeljevali še nobeni drugi skupini državnih uslužbencev pomoči in da smo bili prva organizacija, ki je sploh zahtevala denarne pomoči. Ker se vrača stara šala v letak, se označuje s tem socialno-demokratska agitacijska tehnika.

Gospod Pattermann se predstavlja tudi kot učitelj, ker pravi: Ne more se rabiti izgovor, da smo to zahtevali poleg draginjskih doklad, kere bi se moralo to povedati. Gospodu Pattermannu menda v resnici niso čisto nič znani parlamentarni običaji, ker bi moral sicer znati, da predlog, ki se sestavi v parlamentu, obsega le predloge in ne utemeljevanj in pojasnil, ki jih mora podati le poročevalec, kateri potem pojasni dejanski položaj. Seveda velja to tudi za naš slučaj. Sicer pa izdajmo gospodu Pattermannu še eno skrivnost, katere naj pa ne trosi okoli. Predlog poslanca dr. Mataja ne obsega nič drugega, kakor izvleček iz naše spomenice. Obsega iste predloge in če gospod Pattermann ne ve, kaj naj prične s predlogom ali z njegovimi deli, naj bi bil prebral spomenico in bi bil izvedel, da namerava predlog dati navodil končni ureditvi delavnih pogojev v tobačnih tvornicah in da ni v čisto nobeni zvezi s sedanjimi zahtevki o draginjskih dokladah. Vsi naši člani, ki so brali predlog, so si ga tudi tako tolmačili in ne vemo, ali zasleduje letak namen, da našo zvezo, oziroma dr. Matajo sumničji, ali ga je povzročila nesposobnost brati in ga umevati. Težko bi to ne bilo, ker se pravi še pri točki »I. plačilne razmere«, »zaračunanje temeljnih plač naj se prilagodi popolnoma spremenjenim življenjskim pogojem.«

Na čast nekaterih socialnih demokratičnih članov končno še pribijemo, da so

se letaka sramovali. Gospod Pattermann, ali ne uvidite, da ste storili blamabilno nemurnost? Se li letaka ne sramujete?

Ali smo že blizu konca?

2. Slika »Apokaliptična zver«.

(Dalje.)

Predpodobe v Stari zavezi.

Iz bogoslovne vede nam je znano, da je Stara zaveza priprava na Novo zavezo. Ako te stare predpodobe prav razlagamo, nam razjasnijo marsikaj temnega in strašnega iz naših časov.

Vzemite v roke prerokbe Danijela preroka. To vam je bil svet mož, zvest v spolnjevanju zapoved božjih, pa bil je tudi razumen državnik in mogočen minister na dvoru babilonskih kraljev. Živel je v sužnosti poganski s svojimi rojaki. Močno je želel rešitve svojega ljudstva iz te sužnosti in molil je zato neprestano k svojemu Bogu. Bog je te molitve sprejel in je preroku marsikaj razodel o prihodnjih rečeh izraelskega ljudstva, pa vse to le v smeri na pričakovanega Mesija in odrešenje sveta. Poglejmo in poskusimo obrazložiti te prerokbe.

a) Sanje kralja Nebohodonozarja.

Kralj babilonski Nebohodonozar je imel čudne sanje. Videl je pred seboj stati veliko soho ali statuo, ki je imela zlato glavo, prsi in roki srebrne, trebuh in stegna bronasta, noge in stopali železne, z glino pomešane. Strašna je bila ta soha za pogled. Pa glej! Z gore se sproži kamen, se vali nizdol in zadene soho v železne noge tako, da jo podere in v prah zdrobi. Kamen ta pa je raste in se širil na vse strani, tako da je napolnil svet.

Kralj se je prebudil ves preplašen in zmeden, tako da niti svojih sanj ni mogel več ponoviti. Hotel pa je vedeti, kaj te sanje pomenijo, zato je sklical k sebi kaldejske vedeže in modrijane, naj mu sanje ponove in razložijo. Pa niso mogli tega storiti. To je kralja jezilo; dal jim je nekaj dni odloga, da premislijo in mu sanje razložijo, če ne jim bo umreti. Nastal je vsled tega velik strah in huda žalost med temi vedeži in njihovimi družinami. Tudi Danijel je bil prištet v število teh modrih mož, torej je šlo tudi njemu za glavo. Vendar on ni obupal, podal se je v molitev in prosil je Boga za pomoč. Uslišan je bil. Bog mu je razodel sanje kraljeve in kaj pomenijo. Danijel se oglasi na dvoru in se ponudi, da hoče kralju sanje razložiti.

Kralj je bil s tem zadovoljen in je verno poslušal prerokove razloge.

»Ta velika soha pomeni veliko svetovno državo. Zlata glava; to si ti, kralj, oziroma babilonsko kraljestvo. Za tem pride druga manj vredna država, to kažejo srebrne prsi in roke.« In res so premagali zadnjega babilonskega kralja Nabonada Perzi in Midi, ki so ustanovili potem svojo državo, ki je segala celo sem notri v Evropo. — Perze je premagal makedonski kralj Aleksander Veliki, ki je raztegnil svojo oblast do Indije, vendar je bila notranja moč te države manjša od prejšnje, zato jo znači bronast trebuh in stegna. Po Aleksandrovi smrti je razpadlo nje-

govo kraljestvo na štiri države, ki niso imele več svetovnega obsega. — Vse te štiri države in še več drugih so končno Rimljani podjarmili in v rimsko državo oklenili. To državo značijo železne noge in stopali. Kakor je železo med rudami najhujše, tako bo ta država najsilnejša in najmočnejša. Vendar ima tudi rimska država svoje hibe in pomanjkljivosti, kar je na sohi s tem označeno, da nogi in stopali niso iz samega železa, ampak med železo je nekoliko lončevine primešano. To dvoje pa: železo in lončevina se ne da trdno skupaj zvariti, ampak le rahlo sloni eno na drugem. To pomeni, da se razni narodi rimske države ne bodo spojili v eno enotno rimsko narodnost kljub vsemu prizadevanju od strani rimske uprave. Res so poskušali Rimljani zlasti s kolonijami, in z ženitvami med temi kolonisti in podjarmljenimi plemeni napraviti nekaj stalno in trdno rimskega, pa se jim ni kaj posrečilo. Razpadla je tudi ta najmočnejša država sveta na razne dele. Najprej so jo razdelili na vzhodno in zahodno polovico, potem je razpadla najprej zapadna v državo novih narodov, in končno je podlegla vzhodna polovica sili starih njenih sovražnikov.

Zakaj je tako prišlo? Zakaj se tako močna država ni mogla držati? — Danijel pravi: Kamen z gore je sprožil Bog. Ta kamen je Mesija — Odrešenik. Pa kako naj Mesija razbije rimsko državo? Ta odgovor nam da zgodovina.

Mesija je ustanovil na zemlji nebeško kraljestvo, to je sv. cerkev. Vse druge organizacije na zemlji so v to postavljene, da služijo cerkvi. Kdor to svojo nalogo prav spozna in jo zvesto vrši, ta dosega svoj namen, napravlja sebi srečo. Kdor tega noče poznati, ali ravna nalašč proti svojemu spoznanju, ta je na krivi poti, ki ga nujno pripelje v pogubo. — Ko bi bila rimska država sprejela sv. vero, in cerkev krepko podpirala v pokristjanjenju narodov, bi bila ostala vedno mlada, močna gospodarica sveta, ker pa se je postavila sovražno nasproti mladi katoliški cerkvi, in je hotela v krvi zadušiti krščanstvo, je Bog posegel vmes; »peklenška vrata je ne bodo premagale.« Padla pa je žalostno mogočna Roma. — Cerkev božja pa še dandanes živi in uči po celem svetu.

b) Videnja preroka Danijela.

Zgodilo se je to v prvem letu babilonskega kralja Baltazarja. Danijel je gledal v zamaknjenju, kako se borijo štirje vetrovi na visokem morju. Iz morja pa se vzdigujejo štiri velike zveri: prva zver je levinja, druga medved, tretja leopard s 4 glavami; četrta žival je bila čudna in strašna; grozno močna, je imela železne zobe; vse je potrla, požrla in z nogami pomandrala. Nič ni bila prejšnjim podobna, imela je pa na glavi 10 rogov. — V sredi teh 10 rogov je vzrastel majhen rog, in je 3 prejšnje rogove pred seboj izruval. Ta rog je začel vojsko zoper svetnike in jih je premagal. Gospodoval bo nad njimi, dokler ne pride »Starec dni«, ki bo dal sodbo svetnikom Boga Najvišjega. In čas je prišel, in kraljestvo so posedli svetniki.

Prerok nam podaja tudi razlago te prikazni in pravi: Deset rogov na glavi četrte zveri pomeni deset kraljev, ki bodo vstali in kraljevali na prostoru te svetov-

ne države. Ker pomeni ta zver rimsko državo, je s tem povedano, da bo rimsko cesarstvo razpadlo s časom, in da bodo na prostoru stare rimske države vstale nove manjše države. Število »deset« pomeni vse take države ali kraljestva od tistega časa, ko je začelo razpadati rimsko cesarstvo pa do konca, ko se vzdigne »mali rog«, ki bo Antikrist. Prerok na kratko opiše Antikrista in njegovo delo in njegov konec. — Ta opis je močno podoben opisu Antikrista v apokalipsi sv. Janeza Ev., ki ga bomo spodaj videli. Antikrist bo tlačil kristjane »čas, časa in pol časa«, torej tri in pol časa. Koliko je to v letih ali dneh povedano, ni gotovo, ker razni razlagalci razno sodijo. Končna sodba »svetih« nad Antikristom bo taka, da se mu odvzame moč, in porazi za večno.

O narodnem zdravju.

Rodovitnost kulturnih narodov je v novejši dobi začela tako pešati, da se je že vzbudila javna vest. S skrbjo so se vpraševali zastopniki teh narodov, kaj bo z bodočnostjo, kako bomo tekmovali z nekulturnimi narodi, če bo šlo tako naprej. Skušali so najti sredstva proti stalnemu padanju rojstev, pa se nobeno novo nasvetovano sredstvo ni obneslo. Nasprotno so ravno pred svetovno vojsko nemški socialisti sistematično delali propagando proti materinstvu. Čemu bi rodile otroke, so klicale njihove žene po shodih, da bi kot sužnji morali množiti delodajalcem kapital? Čim več jih bo, tem večja bo ponudba na delavskem trgu in tem nižja bo cena delavske moči.

V to razpoloženje nižjih plasti kulturnih narodov je prišla svetovna vojska s svojo ostro brušeno mrtvaško koso. Skrb je narastla v grozo. Pri vseh narodih je stopilo vprašanje ohranitve telesnih narodnih moči na stalni dnevni red. Lepo spričevalo, da nismo več med zaostalimi narodi, je dejstvo, da sta obe najmodernejši slovenski knjižni podjetji »Nova založba« in »Tiskovna zadruga« izdali skoraj istočasno vsaka po eno socialnomedicinsko knjižico: »Nova založba dr. Anton Brecljevo »Jetiki boj!«, »Tiskovna zadruga« pa dr. Alojz Zalokarjevo »O ljudskem zdravju«.

Slednja obravnava vprašanje fizične moči našega naroda, njegovo plodovitost in umrljivost, tozadevne nedostatke in pripomočke zaboljšanje. Tudi naš položaj je resen, dasi ne obupen.

Dr. Zalokar je zlasti krepko poudaril tesno vez med narodnim gospodarstvom in ljudskim zdravjem ter plodovitostjo. Naj navedem par odstavkov:

»V narodu, katerega gospodarski položaj je tako slab, kot v našem, so kaj ugodna tla za razširjevanje ljudskih bolezni. Zato je treba klicati na pomoč narodnega gospodarja, da izboljšajo gospodarski položaj, in na ta način vzamejo bolezni pogoje za njeno razširjevanje. Mnogokrat ima bolezen svoj vir v napačnih ali izpridenih pravnih nazorih — tako na pr. negi dojenčev —; v tem slučaju bo gotovo najboljši zdravnik pedagog, ki bo narodu dvignil izobrazbo in нравnost.

Za vprašanje o narodni plodovitosti in naravnem prirastku je v prvi vrsti mero-

dajen — narodni gospodar. — Če se posreči izboljšati splošni gospodarski položaj, preskrbeti v domači industriji in trgovini mesta onim, katerim agrarna dežela ne more dati dovolj zaslužka, tedaj se bo izseljevanje omejilo ali pa popolnoma ponehalo. Posledice se morajo v kratkem pokazati v tem, da se pomnoži število zakonov in s tem število novorojencev. Če izseljevanje poneha, se bo izenačilo število spolnogodnih moških in žensk, tako da se bodo dekleta lažje možila in tako lahko vršila materinske dolžnosti. Kako neugodno je bilo v tem oziru pri nas, zlasti na Kranjskem, smo videli že prej. Vsled vojskih izgub se je številno razmerje med moškimi in ženskimi spolom še jako poslabšalo. Zboljšanje gospodarskih razmer utegne imeti še drug vpliv, ki je zlasti važen z ozirom na vojne izgube. Kakor hitro bo domovina dajala svojim ljudem dovolj kruha in zaslužka, se vrne precejšnje število izseljencev domov. In ti domovini vrnjeni sinovi si na domačih tleh ustanove družine in podare svojemu narodu potomcev.

Gospodarski povzdig v domovini bo torej brezdvomno posredno povzdignil narodno plodovitost. Prisiljena sterilnost slovenskega ženstva — lahko bi jo na kratko imenoval gospodarsko sterilnost, gospodarsko jalovost — se da uspeno odpraviti le zboljšanjem gospodarskega položaja.

Tudi dr. Breclj opozarja v svoji brošuri, ki je bolj praktičnega značaja na tesno vez med gospodarskimi razmerami in jetiko, na vpliv stanovanjskih razmer, ljudskega hranjenja in zlasti bednega zakonskega življenja na jetičnost narodovo. Predočil nam je tudi, kako ogromno škodo povzroča jetika narodnemu gospodarstvu.

Umevno je, da se tudi politične stranke sedaj z zanimanjem in vnemo bavijo z ljudskim zdravjem. Jugoslovanska demokratska stranka je na primer na ustanovnem zboru sklenila sledeče resolucije:

1. JDS uvideva potrebo reorganizacije zdravstvene službe v tem smislu, da se zdravnikom naložijo obširnejše naloge v negovanju javnega zdravstva in da se po da zdravnikom tem nalogam primerno stališče.

2. JDS hoče zastaviti več svoj vpliv na merodajnih mestih, da se večje slovenske bolnišnice povzdignejo v znanstvene institute, ki naj teoretično proučavajo bolezni in praktično delajo za ljudsko zdravje.

3. Za temeljito izobrazbo mladih zdravnikov naj se ustanovijo na ljubljanski deželni bolnišnici nadaljevalni kurzi, ki bi bili obenem prvi začetek bodoče slovenske medicinske fakultete.

4. Ustanovi naj se šola za strežniško osebje.

5. JDS naj stopi v zvezo z drugimi slovenskimi političnimi strankami, strokovnimi in telovadnimi društvi ter merodajnimi posamezniki, v svrhu da se ustanovi centralni odbor, ki bi proučeval zdravstveno stanje slovenskega naroda, organiziral samopomoč na zdravstvenem polju in pospeševal skrb za ljudsko zdravje zlasti v prehodnem času med vojno in mirom.

Resolucije drugače niso slabe, samo z demokratičnega stališča bo treba še precej dodati. Največjega pomena je zadnja, ki je podzavestno že na stališču, da je narodno zdravje skupna zadeva vseh politič-

nih strank, da bo torej s popolno upravičenostjo spadala v delokrog Narodnega sveta.

LISTEK.

Izpod Kuma.

Povest o bratih vojaki in o sestri Pepelčici.

(Dr. L. Lénard.)

(Dalje.)

Dekle je občutilo to ravnanje in je postalo bolj zaprto in tiho. Na materi je visela s celim srcem, ljubilo je pa tudi deda vkljub njegovi pristranosti in celo zoper svoje brate ni imelo nobene nejevolje. Slednjič ji je samo ob sebi prišlo prepričanje, da mora že tako biti. Bratje so tako, sestra pa tako.

Dečki so odraščali in prišli v šolska leta. Takrat se je pri nas prvič osnovala šola in pričel reden poduk. Poprej so samo župnik podučevali krščanski nauk za sprejem sv. zakramentov, zraven pa tudi nekoliko učili brati in pisati, če je kdo hotel. Šolmašter je pa učil peti cerkvene, pa tudi posvetne pesmi. Potem je pa zapovedal cesar, da se mora tudi med našimi hribi sezidati šola in prišel je učitelj. Bog si vedi, odkod je prišel? Ljudem to sicer ni bilo posebno všeč. Ako je bilo tako dobro doslej, zakaj bi ne veljalo še dalje? Toda kdo se bo ustavljal cesarju? Za šolo Lomovškovi otroci ravno niso bili ustvarjeni, dasiravno so bili drugače odprtega razuma. Toda kdo bo divjega ptiča učil peti?

Vsi fantje so si bili podobni po svojem značaju. Dvoje čustev je koreninilo globoko v duši vsacega izmed njih: hrepeneje po neomejeni svobodi in hrepenenje po nečem velikem, kar se dviguje nad meje vsakdanjosti. Svobodno je bilo njihovo življenje in svobodna je bila prroda, ki jih je objemala. Nobena tesna pravila niso oklepala njihovega življenja že od prvih let. Noben vzgojitelj jim ni predpisaval korakov, katere imajo storiti, in besed, katere imajo govoriti. Vzgaljal jih je solnce nad glavami in veter, ki je vel od Kuma in bujna priroda, ki je kipela okrog njih. Življenje starišev in pripovedke starega očeta so jim bili edini predpisi in poduk. Delali so, kakor so videli stariše in kakor jih je vabila priroda in nagnenje.

Velika in močna je bila priroda, ki jih je obdajala, krepko in trdo je bilo življenje starišev in deda, ki jim je služilo za uzor. Radi tega je že zgodaj v mladih dušah vsklilo hrepenenje po nečem velikem in mogočnem, krepkem in trdem. Ozke meje, ki oklepajo navadne ljudi, so jim bile neznosne, hoteli so vedno kvišku in hrepeneli storiti kaj večjega in izrednega. Sredi bukovih gozdov in strmih skal, molečih prepadov in kipeče prirode mora tudi človekov značaj postati silen in nebrzdán.

Naenkrat so pa zvedeli bridko novice, da morajo doli v dolino v šolo in da se morajo dati vpreči v malenkostno življenje! Te novice se ni nihče razveselil in v šolo so hodili samo, ker je tako zahtevala neizprosna višja sila. Učili bi se lahko, toda ni jih veselilo. Niti razumeti niso mogli,

čemu bi človek sedel v tesni klopi in držal ves čas nepremično roke pred seboj ter se učil iz mrtvih knjig, ako ima pa doma pri sebi boljše učitelje, solnce nad glavo, veter okrog sebe in črno zemljo pod seboj. Ako je le bilo mogoče, so se izognili šole, bodisi da je bilo treba pasti živino ali podmetavati krompir, enkrat so klali svinjo, drugič meli proso in vsaka prilika je bila dobra za izgovor od šole. Med življenjem in med šolo je nastal velik razpor in boj. Šola ni bila v zvezi z življenjem, ki jih je obdajalo in jih ni vzgajalo za življenje.

Razume se, da je imel učitelj z njimi velik križ. Poskušal je vse, toda vse zaman. Niti palica ga ni omehčala. Sklonil je glavo med kolena učitelja in molče in brez solze sprejemal udarce na hlače. Bil je preponosen, da bi izdal bolečino, učitelj je pa smatral to za trmo in je tolkel še bolj. Učenje pa vključ temu ni šlo v glavo, za razne od šole prepovedane reči so imeli pa vedno razuma še preveč. Pri vsaki nagajivosti so bili Lomovškovi prvi zraven, pri vsakem pretepanju so bili kolovodje. Nekoč je bil zatožen najstarejši Janez, da je kadil. Videl je kaditi odrastle in celo gospoda učitelja ter je hotel postati tudi sam velik in imeniten. Kupil si je cigareto ter jo kadil z velikim ponosom. Potem je pa dobil zato v šoli zopet udarce na hlače, on pa nikakor ni mogel razumeti, zakaj mu je tako strašno prepovedano, kar velja nekoliko starejšim ljudem za imenitno. Potem je videl, kako so odraščeni fantje pili z velikim ponosom in se celo bahali s svojo pijanostjo. Ker je v njegovem srcu tlelo veliko hrepenenje postati velik, jih je hotel posnemati. Dečki so si preskrbeli žganja, ga pili med seboj, prinesli celo v šolo, kazali drugim otrokom in jim ga ponujali. Učitelj je za to zvedel in prišla je spet kazen. Dečkom je bilo pa to postopanje istotako nerazumljivo. Saj so videli, da je gospod učitelj z istimi fanti sedel v gostilni in pil z njimi. Kako more biti kaznjivo, ako kdo želi povspeti se v višje kroge?

Šolska leta so pretekla brez veselih spominov in brez posebnih uspehov. Učitelj se je večkrat pritoževal staršem, mati je včasih grajala otroke, ded jih je pa zagovarjal, sicer je pa ostalo vse pri starem. Slednjič je moral učitelj spet drugega za drugim izpustiti iz šole. Med tem so postali že veliki in krepki, da bi lahko služili za hlapce. Srca so bili dobrega in pri delu pridni in razumni, samo ako bi bili v življenju bolj umerjeni. Komaj, da je prvi odrastel od šole, že je hodil okrog s fanti, pil z njimi in dajal za pijačo ter se udeleževal vseh rogoviljenj in pobojev. Kjer so fantje kaj naredili, nikjer ni manjkalo Lomovškovih. Vključ temu pa niso bili hudobni.

»Nič jim nimam očitati,« je rekel včasih oče, »samo, ako bi si dali kaj reči.«

Mati je pa, kolikor bolj so odraščali, toliko bolj tarnala nad njimi in huda slutnja, da se ne bo dobro končalo, jo je mučila vedno, kakor mora.

To in ono.

Prevzemne cene za posamezne v letu 1918. pridelane vrste žita, sočivja in nekaterih krmil. Glasom ukaza za prehranjevanje ljudi v sporazumu s poljedelskim in finančnim ministrstvom z dne 27. junija 1918, drž. zak. št. 235, se prevzemne cene za žito, sočivje in krmila določujejo sledeče: za 1 meterski stot pšence 55 K, rži 55 K, ječmena 50 K, ovs 50 K, prosa 50 K, koruze 50 K, ajde 100 K, graha 120 K, leče 150 K, fižola 100 K, boba 90 K, zaj (zadnjega žita) 50 K, koruznih storžev oluščenih 15 K, grahovice 60 K, gojene grašice 70 K, nabrane grašice plevela (ne v mlinih dobljene) 50 K, sivega graha 70 K, figovega fižola (lupin) 70 K. Za napolico in soržico velja za prevzemno ceno najcenejša vrsta pridelka, ki je v njej. V krajih, prizadetih neposredno po vojski, more urad za prehranjevanje ljudi dovoliti k tem prevzemnim cenam priklade, ki odgovarjajo višjim pridelovalnim stroškom. Zgoraj označene posamezne cene se zvišajo za krušno žito, če se tisto izroči od začetka žetve do 15. julija pri meterskem stotu za 25 K, če se izroči od 16. do 31. julija 1918 za 20 K, v avgustu 1918 za 15 K; če se izroči od dne 1. oktobra do 20. decembra 1918 pa po 5 K pri vsakem meterskem stotu. Za polno prevzemno ceno prevzame vojni žitni zavod le tisto žito, ki je zdravo in očiščeno in nima več nego 2 odstotka smeti. Za žito, ki ne ustreza tem pogojem, se odbije primeren znesek od prevzemne cene. Če se glede višine odbitka ne doseže sporazum med pridelovalcem in prevzemnim organom, odloči o tem okrajno sodišče, v čegar okolišju je blago. Proti tozadevni rzsodbi okrajnega sodišča je dopustna pritožba, ki se mora vložiti v osmih dneh. Rzsodba druge stopnje je končno veljavna. Katera stranka plača stroške za to postopanje, o tem rzsodi sodišče po svobodnem prevdarku. Ukaz je stopil v veljavo z dnem razglasitve.

Najvišje cene za nekatere divjačine. V smislu ukaza c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 2. avgusta t. l., št. 24.319, ne smejo lovski upravičenci pri prodaji divjačine preseči sledečih najvišjih cen: 1. za jelene in košute za kg 3 K 50 v., 2. za divje kozle za kg 3 K, 3. za srnjad za kg: od komadov pod 10 kg 4 K 50 v., od komadov nad 10 kg 5 K, 4. za zajce za komad: do teže 3 kg 6 K, nad 3 kg 7 K, 5. za fazane za komad 7 K, 6. za jerebice za komad 3 K. Cene se razumejo za divjačino s kožo vred, za jelene, košute, divje kozle ter srnjad iztrebljene brez rogovja, od pošte ali železniške postaje lovišča, od lovišča le tedaj, če bi bilo pošiljanje s pošto ali železnico izključeno ali negospodarsko. Transportne stroške od lovišča do železniške postaje ali pošte plača kupec le tedaj, če je lovišče oddaljeno najmanj 10 km od najbližje poštno ali železniške postaje. Divjačino morajo po zgoraj določenih cenah upravičenci lovov oddajati »Kranjski aprovizačni družbi v Ljubljani«. Cene pri prodaji na drobno porabnikom so nekoliko višje. Tako mora n. pr. porabnik plačati za kilogram jelena ali košute (nerazdevano) 4 K 40 v., za zajca do 3 kg 7 K, za zajca nad 3 kg 8 K, za fasana 8 K, za jerebico 4 K. Prestopki tega ukaza se ostro kaznujejo. Ukaz je dobil moč z dnem razglasitve.

Vprašanje naše prehrane. Pod tem naslovom je izšla v Cirilovi tiskarni v Mariboru knjižica, ki jo je spisal vodja prehranjevalnega urada c. kr. okrajnega glavarstva v Ptuj, c. kr. namestniški koncipist dr. O. Pirkmajer. Knjižica, ki je izšla tudi v nemškem jeziku in o kateri se je izrekla nemška strokovnjaška kritika zelo pohvalno — zasluži vso pozornost. Pisatelj razpravlja temeljito o razlogih, ki so, poleg neizogibnih posledic vojne, v glavnem zakrivili, da je naša produkcija poljskih pridelkov tako nazadovala in daje uvaževanja vredne nasvete, kako bi se ta produkcija zopet dvignila. Vidi se, da se je pisatelj temeljito bavil s predmetom in da ima tudi mnogo izkustva. Predvsem je upoštevanja vreden njegov predlog, da država sklene s posestniki dobavne pogodbe in posestnik, ki je spolnil pogodbeno obvezo, naj bo prost vseh nadaljnjih rekvizicij. Pri oproščenjih naj bi se uvedel neki sistem, po katerem se oprosti vsak kmetovalec, ki se obveže, da bo oddal gotovo množino poljskih pridelkov, dovoljevale naj bi se pod gotovimi pogoji davčne olajšave, ugodnosti pri nabavi gospodarskih strojev in drugih v gospodarstvu potrebnih predmetov itd. Pridržujemo si, da o stvari še spregovorimo. Za danes samo prav toplo priporočamo to knjižico, posebno našim kmetovalcem. Knjižica se prodaja v prodajalni tiskarne sv. Cirila v Mariboru in v vseh drugih knjigarnah. Cena 2 K.

Strupene in nestrupene kače. Da se pazimo strupenih kač sedaj v poletju, pomnimo najvažnejše razločke med strupenimi in nestrupenimi kačami. 1. Glava strupenih kač je srčasta in po vrhu skoraj vsa pokrita z majhnimi ščitki; zato je videti hrapava, kakor s peskom posuta. Modras ima razen tega velik rožiček na koncu gobčka. Gad, ki je manjši, nima rožička; brez rožička je tudi planinski gad, ki je čisto črn. Strupene kače imajo dalje podolgasto in pokončno zenaco ali punčico in oči so jim ločene od ščitkov ob gornjih ustnicah z eno ali z dvema vrstama majhnih ščitkov. — 2. Glava nestrupenih kač je podolgovata in pokrita z večjimi ščitki, zato je videti gladka. Zenico ali punčico imajo vedno okroglo in oči jim leže neposredno na ščitkih ob gornjih ustnicah. — Na te očitivne znake strupenih in nestrupenih kač, naj bi zlasti učitelji in učiteljice opozarjali šolarje ter s svetom in dejanjem podpirali pokončevanje strupenih kač.

Sprememba pristojbinske tarife za zdravniške opravke in poti okrož. zdravnikov v javni službi. Po nasvetu deželnega odbora kranjskega je c. kr. deželna vlada deloma spreminjajoč razglas z dne 28. maja 1917, št. 15.316, dež. zak. št. 25, določila: Z ozirom na obstoječe draginjske razmere zviša se do preklica — dokler trajajo izredne razmere — okrožnim zdravnikom za službene poti, ki jih opravijo iz svojega stanovišča radi zdravljenja ubožcev v daljavi nad dva kilometra, daljavna pristojbina od 60 v. za vsak kilometer poti tja in nazaj na 1 K in obiskovalna taksa, kadar se je za obisk porabila polovica dneva, od 5 K na 8 K 50 v., in kadar se je porabil cel dan, od 10 K na 15 K. Za službene poti povodom javnega cepljenja se zviša dijeta od 6 K na 10 K in kilometrina od 60 v. na 1 K.

Ali ste pridobili novih članov Zvezi?